

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VI, 28-29; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), III, 228-229, 232, 318; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, II, 336-338; a.mlf., *Üsdü'l-gâbe*, III, 126; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 251; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, V, 69-70; J. Schleifer, "Hemdân", *İA*, V/1, s. 418-419.



SELMAN BAŞARAN

ÂMİR b. ŞERÂHİL

(bk. ŞA'BI).

ÂMİR b. TUFEYL

(عمر بن الطفيل)

Ebû Alî Âmir b. Tufeyl
b. Mâlik el-Ca'ferî el-Âmirî
(ö. 11/632)

Hiz. Peygamber tarafından
Âmir b. Sa'saa kabilesine gönderilen
irşad heyetini Bi'rîmaüne'de
pusuya düşürerek katleden
grubun başı, tanınmış Arap şairi.

Âmir b. Sa'saa kabilesinin Ca'fer b. Kîlâb boyuna mensuptur. Necid bölgesinde 553 yılında doğdu. Gençlik yıllarından itibaren katıldığı savaşlarda cesaret ve yiğitliğiyle tanındı. Benî Âmir b. Sa'saa kabilesinin reisi olan amcası Ebû Berâ Medine'ye giderek Hiz. Peygamber'den, İslâmiyet'i öğretmek üzere ashap-tan bazılarını kabilesine göndermesini istedi. Hiz. Peygamber Necid halkının irşad heyetine bir zarar vermesinden endişe ettiğini söyleyince Ebû Berâ onları himaye edeceğine söz verdi. Bunun üzerine görevlendirilen tebliğ ve irşad heyeti, Bi'rîmaüne'de Süleymoğulları tarafından desteklenen Âmir b. Tufeyl'in düzenlediği bir baskın sonunda haince öldürüldü (4/625). Âmir b. Tufeyl'in, yerde yatan şehidlerden Âmir b. Führeye'yi göstererek onun öldükten sonra gökyüzüne doğru yükseldiğini, daha sonra yere indiğini söylediği rivayet edilir (bk. Buhârî, "Meğâzî", 28). Âmir buna rağmen İslâmiyet'i kabul etmedi. Ebû Berâ'nın oğlu Rebâ, babasının himaye edeceğine söz vermesine rağmen heyetteki müslümanları şehid eden Âmir b. Tufeyl'i öldürmek istediye de buna muvaffak olamadı.

Âmir b. Tufeyl amcası Ebû Berâ'nın ölümü üzerine kabilenin reisi oldu (4/625). Tebük Seferi'nden sonra Medine'ye gelen Benî Âmir b. Sa'saa heyeti arasında o da vardı. Hiz. Peygamber müslüman olmasını teklif edince Âmir, "Müslüman olursam bana ne vereceksin?"

diye sordu. Hiz. Peygamber, "Müslümanların faydalandıklarından sen de faydalanacak, onların mükellef tutuldukları şeylerden sen de sorumlu olacaksın" dedi. Bunun üzerine Âmir, müslüman olması karşılığında iktidara ortak olmayı veya ondan sonra idarenin kendisine intikalini, kabul edilmemesi halinde ise hücumla geçeceğine söyleyerek Resûlullah'ı tehdit etti. Esasen Medine'ye gelmekteki asıl maksadı da Hiz. Peygamber'e suikastte bulunmaktı. Bunu başaramayınca kin ve öfkeyle oradan ayrıldı ve yolda boynunda çıkan bir çiban yüzünden öldü.

Bir savaş sırasında gözlerinden birini kaybeden Âmir b. Tufeyl, cesareti yanında cömertliği ve şairliğiyle de meşhurdur. Şiirlerinden bir kısmı toplanarak bir divan halinde yayımlanmıştır: *The Dîwâns of 'Abîd İbn al-Abras and 'Âmir İbn al-Tufail* (nşr. Sir Charles Lyall), Leiden-London 1913; *Dîvânü 'Âmir b. et-Tufeyl* (nşr. Kerem el-Büstânî), Beyrut 1959, 1963.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Meğâzî", 28; Vâkidî, *el-Meğâzî*, I, 347-349, 351, 352; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 184-188; IV, 567-569; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 310-311; II, 52-54; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 546-551; III, 144-145; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, III, 127; a.mlf., *el-Kâmil*, I, 633-634, 642-643, 647; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 125; Brockelmann, *GAL Suppl.*, I, 57; Sezgin, *GAS*, II, 244-245; Afif Abdurrahman, *Mu'cemü's-su'ara*, Beyrut 1403/1983, s. 188; Ömer Ferrûh, *Târîhu'l-edeb*, I, 219-221; Ömer Rıza, "Âmir b. et-Tufeyl", *İTA*, I, 422-423; A. Haffner, "Âmir", *İA*, I, 408; W. Caskel, "Âmir b. al-Tufayl", *EI*² (Fr.), I, 455.



AHMET ÖNKAL

ÂMİR b. VÂSİLE

(bk. EBÜ't-TUFEYL).

ÂMİR-BİAHKÂMİLLÂH

(الأمير بأحكام الله)

Ebû Alî el-Mansûr b. el-Musta'îf
(ö. 524/1130)

Onuncu Fâtîmî halifesi
(1101-1130).

13 Muharrem 490'da (31 Aralık 1096) doğdu. Babası Musta'îf'nin ölümü üzerine henüz beş yaşında bir çocukken vezir Emîrül-Cüyûş Efdal b. Bedr el-Cemâî tarafından halife ilân edildi (8 Aralık 1101). Vezir Efdal, Âmir-Biahkâmillâh'ın halifelığının ilk yirmi yılında devlet idaresine tamamen hâkim oldu ve ülkeyi

âdeta bir hükümdar gibi idare etti. Haçlılar'ın Kudüs başta olmak üzere birçok şehri ele geçirmelerine rağmen onlara karşı ciddi bir tedbir almadı. Âmir, idareyi ele geçirmek maksadıyla 15 Aralık 1121'de veziri Efdal'i öldürttü. Onun yerine Abdullah İbnü'l-Batâih'i vezir tayin etti. Fakat onunla da geçinemedi. Ekim 1125'te bu yeni veziri önce hapsedirdi, sonra da kardeşleriyle beraber çarmlıha gerdirdi. Halife Âmir-Biahkâmillâh 2 Zilkade 524 (7 Ekim 1130) tarihinde, otuz dört yaşında iken Bâtınîler tarafından öldürüldü. Halifelik müddeti yirmi dokuz yıl beş aydır. Oğlu olmadığı için yerine amcazadesi Meymûn Abdülmeccid geçti.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Kalânîsî, *Târîhu Dimaşk* (nşr. Süheyl Zekkâr), Dimaşk 1403/1983, s. 323, 339, 362-363; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, X, 328, 389; XI, 59, 629, 664; İbn Hallikân, *Vefeyât*, IV, 384, 585; Makrîzî, *el-Hüta*, I-II, bk. İndeks; a.mlf., *el-Müntekâ min ahbâri Mısr* (nşr. Eymen Fuâd Seyyid), Kahire 1981, s. 74, 81, 94, 96-99, 104-107, 109-111; İbn Tağrıberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, Kahire 1956 Kahire 1383/1963, V, 170 vd.; M. Cemaleddin Sürûr, *Siyâsetü'l-Fâtîmiyyîn el-Hâriciyye*, Kahire 1396/1976, s. 97-100, 102, 212; Hitti, *İslâm Tarihi*, IV, 999; Bosworth, *İslâm Devletleri Tarihi*, s. 59-62; H. İbrâhim Hasan, *Târîhu'd-devleti'l-Fâtîmiyye*, Kahire 1981, s. 175-176; De Lacy O'Leary, *A Short History of the Fatimid Khaliphate*, Delhi 1987, s. 218-221; N. A. Koenig, "Âmir", *İA*, I, 407; E. Graefe, "Fâtîmîler", *İA*, IV, 525 vd.; S. M. Stern, "al-Âmir", *EI*² (İng.), I, 440.



ABDÜLKERİM ÖZEYDİN

ÂMİRİ, Ebû'l-Hasan

(ابوالحسن العامري)

Ebû'l-Hasen Muhammed
b. Yûsuf el-Âmirî
(ö. 381/992)

Fârâbî ile İbn Sînâ arasında yetişmiş,
Horasan ve Mâverâünnehir bölgesinde
büyük ün yapmış olan
İslâm filozofu.

Nîşâbur'da doğan Âmirî'nin hayatı hakkında ayrıntılı bilgi yoktur. Fakat hocası Ebû Zeyd el-Belhî'nin 322 (934) yılında vefat ettiği dikkate alınacak olursa, onun hicri IV. asrın başlarında doğduğu söylenebilir. Kültürlü ve dindar bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Âmirî, İslâm fütuhâtından sonra Horasan ve Mâverâünnehir bölgelerine yerleşen ve Benî Âmir diye bilinen bir Arap oymağına mensuptur. Hanefî fakihî olan babası Ebû Zer Yûsuf, Nûh b. Sâman döneminde Buhara kadılığı yapmış ünlü